

Warszawa, dn. 29 marca 2016 r.

Stanowisko Fundacji na rzecz Energetyki Zrównoważonej do projektu Krajowego Programu Ochrony Wód Morskich wraz z prognozą oddziaływania na środowisko

Fundacja na rzecz Energetyki Zrównoważonej (dalej: FNEZ), organizacja pozarządowa działająca na rzecz wdrażania w Polsce zasad zrównoważonego rozwoju, przedstawia następujące stanowisko, w ramach trwających konsultacji społecznych, do opracowanego przez Prezesa Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej projektu Krajowego Programu Ochrony Wód Morskich (dalej: KPOWM) wraz z prognozą oddziaływania na środowisko.

Zdaniem FNEZ, realizacja przedstawionych w konsultowanym dokumencie działań, mających na celu poprawę stanu środowiska morskiego, jest bardzo ważnym zadaniem w kontekście rosnącej presji antropogenicznej na polskie obszary Morza Bałtyckiego, także związanej z realizacją inwestycji energetycznych, jak budowa gazociągu Nord Stream II, morska energetyka wiatrowa, rozbudowa infrastruktury przesyłowej energii elektrycznej w obszarze morskim oraz budowa pierwszej w Polsce elektrowni jądrowej. Szczególnego znaczenia nabierają także działania prowadzące do identyfikacji oddziaływań oraz presji na poziomie regionu i podregionu morskiego, a także rozwój programów oraz prac badawczych, monitorowania środowiska morskiego oraz korzystania z najlepszych doświadczeń w celu identyfikacji realnej skali oddziaływań na środowisko wód morskich.

Zdaniem FNEZ, w dokumencie należy uwzględnić w większym stopniu rolę energetyki niskoemisyjnej w ochronie środowiska morskiego. W dziale 4 rozdziału 3.5 Eutrofizacja: Aktualne wdrażanie, już zaplanowane i proponowane nowe działania niezbędne do osiągnięcia GES w zakresie eutrofizacji, wskazano, iż „znaczący spadek ładunku biogenów wprowadzanych z Polski do Bałtyku to rezultat szeregu podjętych działań ochronnych, a także przemian gospodarczych”. Wśród nich wymienienia się m.in.: „redukcję emisji tlenków azotu zanieczyszczeń do powietrza o 38% w okresie 1990-2013 (GUS, 2016, IOŚ-BIP, 2015), a w efekcie proporcjonalny spadek depozycji azotanów z opadem atmosferycznym; za redukcję odpowiedzialna jest przede wszystkim energetyka zawodowa, przemysł i gospodarka komunalna”. W tym zakresie zasadnym byłoby podkreślenie znaczenia energetyki niskoemisyjnej w działaniach zmierzających do redukcji emisji, które to źródła zastępując energetykę konwencjonalną, przyczyniają się do uzyskania zmniejszenia zanieczyszczeń do powietrza. W dokumencie, który ma strategiczny charakter i jest silnie skorelowany z polityką energetyczną Polski, zbyt mało miejsca poświęcono pozytywnemu wpływowi morskich farm wiatrowych na

ochronę atmosfery i zmniejszenie redukcji emisji gazów cieplarnianych. Prawidłowa ocena oddziaływania na środowisko powinna zawierać pogłębioną analizę tego zjawiska, którego perspektywa oddania nawet 6 GW mocy w źródłach odnawialnych na morzu do roku 2030, w sposób istotny przyczyni się nie tylko do wypełnienia celów krajowych dla Polski w zakresie OZE, ale będzie miało ewidentny wymiar środowiskowy związany z ograniczaniem emisji poprzez rozwój nieemisyjnych źródeł odnawialnych.

Poprawna identyfikacja działań z uwzględnieniem celów środowiskowych w kontekście rozwoju morskiej energetyki wiatrowej, opierać się powinna na krajowych i zagranicznych doświadczeniach oraz wynikach symulacji i badań środowiskowych. W przedmiotowym dokumencie w rozdziale 3.11 Hałas podwodny w dziale 4: Aktualne wdrażanie już zaplanowane i proponowane nowe działania niezbędne do osiągnięcia GES w zakresie hałasu podwodnego, wskazano, iż cel środowiskowy C11 – hałas podwodny, wywołowany przez prace instalacyjne morskich elektrowni wiatrowych, analizowany jest wyłącznie w odniesieniu do fizjologicznych skutków, przy pominięciu skutków behawioralnych. Jak wynika z treści raportów o oddziaływaniu na środowisko, sporządzonych dla pierwszych projektów morskich farm wiatrowych, dla których obecnie prowadzone są procedury w sprawie wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach (m. in.: www.baaltyk3.pl), ocena hałasu generowanego podczas palowania (faza instalacyjna fundamentów pod morskie turbiny wiatrowe) została wykonana przy uwzględnieniu zarówno skutków fizjologicznych (wzrost śmiertelności, uszkodzenia słuchu), jak również skutków behawioralnych (zmiany siedliska, płoszenie). Podkreślenia wymaga fakt, iż w celu minimalizacji negatywnego oddziaływań podczas procesu budowy MFW z powodzeniem stosowane są rozwiązania ograniczające oddziaływanie hałasu podwodnego, zarówno te mogące powodować uszkodzenia aparatów słuchu ssaków morskich, jak i efekt wypłazania czy efekt bariery. Takie działania zostały zalecone w pierwszych procedurach ocen oddziaływania na środowisko dla tego typu przedsięwzięć, niwelując tym samym zagrożenie znaczących oddziaływań hałasowych na środowisko morskie.

W tym też kontekście, w zakresie Programu działań z uwzględnieniem celów środowiskowych do punktu 3.11 Hałas podwodny, nie jest zasadnym odnoszenie się do „znaczącego hałasu” związanego z konstrukcją MFW („zakładając rozwój energetyki wiatrowej w polskich obszarach morskich, poziomy hałasu związane z etapem konstrukcji spowodują znaczący, ale krótkotrwały wzrost istniejących poziomów hałasu”). Ocena potencjalnego oddziaływania powinna być każdorazowo przedmiotem oceny oddziaływania na środowisko, gdyż niektóre sposoby fundamentowania nie są w ogóle źródłem istotnych oddziaływań hałasowych. Nie można także odgórnie przyjmować znaczącego wzrostu hałasu, gdyż np. w sytuacji gdy MFW jest budowana w środowisku już obciążonym innym hałasem, np. innych prac konstrukcyjnych, hałas związany z realizacją MFW stanie się jedynie elementem tła.

Powołując się na wyniki międzynarodowych badań dotyczących istniejących inwestycji morskich farm wiatrowych, w literaturze zagranicznej znaleźć można wiele przykładów pozytywnych aspektów związanych z budową i eksploatacją morskich turbin wiatrowych. W ujęciu środowiskowym, obejmującym potencjalne oddziaływanie na roślinność i zwierzęta, wymienić tu należy przede wszystkim pojawienie się efektu sztucznej rafy, jak również wykorzystanie podwodnych elementów inwestycji (fundamentów) przez organizmy wodne jako schronienie. Pozytywnym aspektem jest także możliwy wzrost populacji organizmów morskich w sąsiedztwie inwestycji.

FNEZ pragnie uprzejmie zwrócić także uwagę na pewne nieścisłości o charakterze rzeczowym, które znaleźć można w załączniku 2 – Analiza kosztów – korzyści (CBA). W rozdziale 2.5.1 Energetyka wiatrowa – Stan morskiej energetyki wiatrowej, doprecyzowania wymaga informacja dotycząca liczby wydanych pozwoleń na wznoszenie i wykorzystywanie sztucznych wysp. Zgodnie z danymi uzyskanymi z Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju na dzień 03.12.2015 r. obowiązywało 13 pozwoleń, z czego 9 zostało opłaconych¹.

Uaktualnienia wymaga także informacja o bieżącym stanie morskiej energetyki wiatrowej. W tym zakresie FNEZ sugeruje powołanie się na powszechnie dostępne dane statystyczne na koniec 2015 r. Z uwagi na dynamiczny rozwój sektora morskiej energetyki wiatrowej w Europie i na świecie, dane z 2013 r. nie oddają rzeczywistej wielkości sektora. Kwestia ta wymaga zaktualizowania. W przeciwnym razie analizowany dokument znacząco odbiegać będzie swoją treścią od obecnego stanu sektora tak silnie skorelowanego z wodami morskimi. Zgodnie ze statystykami² na koniec 2015 r., w Europie zainstalowanych zostało 3,034 GW nowej mocy w morskich farmach wiatrowych, co dało łączną moc sektora wynoszącą 11 GW.

Pragniemy także zauważyć, iż przywoływany w rozdziale 2.5.2. Energetyka wiatrowa – Scenariusz business as usual, dokument pt. „Program rozwoju morskiej energetyki i przemysłu morskiego w Polsce” (dalej: Program) został opracowany przez **Fundację na rzecz Energetyki Zrównoważonej (FNEZ)**, nie zaś, jak zostało to błędnie przedstawione, „Fundacji na rzecz Zrównoważonego Rozwoju” co jest zapewne omyłką pisarską.

Kolejną nieścisłość to wskazana w tym samym rozdziale informacja, iż w perspektywie do 2025 r. możliwy jest rozwój inwestycji wiatrowych do 3,5 GW mocy. We wspomnianym Programie autorstwa FNEZ przedstawiono inną perspektywę, tj.: „[zainstalowania] 6 GW mocy w morskich farmach wiatrowych do roku 2030, z czego 1 GW w roku 2020, a kolejne 2 GW do roku 2025.”³ Stąd też, zasadnym jest posługiwanie się taką właśnie perspektywą: 6 GW mocy zainstalowanej w morskich farmach wiatrowych do roku 2030, przy założeniu 1 GW w roku 2020 oraz kolejnych 2 GW do roku 2025.

Zdaniem FNEZ przedmiotowy dokument wymaga uzupełnienia o wpływ realizacji wariantu polegającego na budowie elektrowni jądrowej na wody Morza Bałtyckiego oraz na środowisko morskie. Zgodnie z treścią Karty Informacyjnej Przedsięwzięcia (KIP) dla pierwszej polskiej elektrowni jądrowej⁴, chłodzenie, dla jednego z rozważanych obecnie wariantów lokalizacyjnych (Lubiatowo-Kopalino), odbywało się będzie z wykorzystaniem otwartego układu chłodzenia (OCS), co spowoduje istotne oddziaływanie wód podgrzanych na ekosystem morski na znaczącej przestrzeni. Budowa elektrowni jądrowej w linii brzegowej Morza Bałtyckiego będzie także powodować wiele oddziaływań na pas przybrzeżny, których skutki dla ekosystemu morskiego należy zbadać w prognozie oddziaływania na środowisko. Należy także uwzględnić pozytywne oddziaływania w postaci redukcji emisji zanieczyszczeń do atmosfery, związanej z utworzeniem tak dużego (do 3750 MW) niskoemisyjnego źródła energii.

¹ <http://morskiefarmywiatrowe.pl/mew-w-liczbach> [data dostępu: 25.03.2016 r.].

² EWEA, *Wind in power 2015 European statistics*, 2016

³ FNEZ, EY, *Program rozwoju morskiej energetyki wiatrowej w Polsce*, Warszawa 2013.

⁴ http://pgee1.pl/media/pdf/KIP_PGEEJ1.pdf [data dostępu: 25.03.2016 r.]